

Varia de vanitate mortalitatis vitae.

4354 **O** stulte peccator et vanitatis amator, erubescet tunc: nam "extremam insaniam est, hominem ridiculam, probrum, turpem, ignominiosum, et omni supplicio dignum, adhuc tamen in vanitatis gloriari velle", (S. CHRYSOST.). — Quae secundum carnalem aestimationem magna dicuntur, "vana sunt omnia; quidquid in hoc saeculo lacum, delectabile, sublime, aut prosperum cernitur, vanum profecto est", (S. GREG. MAG.). Repente alta saeculi corruunt, pulchra transeunt, lacta et prospera evanescent (id.). Ergo "vana sunt gaudia saeculi, quae quasi manentia blandiuntur, sed amaris suis cito transeundo decipiunt", (id.). — Si vis ergo iugum mundanae vanitatis excutere, coelestia cogita, pro coelestibus adlabora, ad coelestia tende. Etenim "qui in amore coelestium fixus, saeculum perfecte despexit, nulli omnino vanitati succumbet", (S. GREG. MAG.). Et corde et opere dicto cum S. Hieron.: "O miserabilis humana conditio! et sine Christo vanum omne quod vivimus! — O Iesu, vita mea! O Maria, spes mea!"

DOMINICA XIV. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATTHAEUM.

Matth. VI, 24-33.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Nemo potest duobus dominis servire, aut enim unum odio habebit, et alterum diliget; aut unum sustinebit, et alterum contemnet. Non potest Deo servire et mammonae.

25. Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animae vestrae quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca: et corpus plus quam vestimentum?

26. Respicite volatilia caeli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: et Pater vester coelestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?

27. Quis autem vestrum cogitans, potest adiciere ad staturam suam cubitum unum?

28. Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescant: non laborant, neque nent.

29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis.

30. Si autem foenum agri, quod hodie est, et cras in cibum mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos modicae fidei?

31. Nolite ergo solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?

32. Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.

33. Quaerite ergo primum regnum Dei, et iustitiam eius: et haec omnia adicientur vobis.

Homilia S. Augustini Episcopi.

LIB. 2. DE SEM. DOM. IN MONTE, CAP. 14 ET 15.

4355 **Q**UOD autem sequitur, et dicit, *Nemo potest duobus dominis servire, ad hanc ipsam intentionem referendum est, quod consequenter exponit, dicens: Aut enim unum odio habebit, et alterum diliget; aut alterum patietur, et alterum contemnet.* Quae verba diligenter consideranda sunt: nam qui sint duo domini, deinceps ostendit, cum dicit, *Non potestis Deo servire et mammonae.* Mammona apud Hebraeos divitiae appellari dicuntur. Congruit et punicum nomen: nam Iuenum, punicum mammon dicitur. Sed qui servit mammonae, illi utique servit, qui rebus istis terrenis merito suae perversitatis praepositus, magistratus huius saeculi a Domino dicitur (IOANN. XII, 31; XIV, 30). *Aut ergo hunc hodie habebit homo, et alterum diliget, id est, Deum; aut alterum patietur, et alterum contemnet.* Patitur enim durum et perniciosum dominum, quisquis servit mammonae; sua enim cupiditate implicatus, subditur diabolo: et non eum diligit; quis enim est qui diligit diabolum? sed tamen patitur: sicut in maiore aliqua domo, qui ancillae alienae coniunctus est, propter cupiditatem suam durum patitur servitutum, etiam si non diligit eum, cuius ancillam diligit.

Alterum autem contemnet, dicit; non, odio habebit. Nullius enim fere conscientia Deum odisse potest: contemnit autem, id est, non timet eum, quasi de eius bonitate securus est. Ab hac negligentia et pernicioso securitate revocat Spiritus sanctus, cum per Prophetam dicit, *Fili, ne adicias peccatum super peccatum, et dicas, Miseratio Dei magna est* (ECCLE. I, 5, 6); et, *Ignoras quia patientia Dei ad poenitentiam te involvat?* (ROM. II, 4). Cuius enim tanta misericordia, commemorari

potest, quam eius qui omnia donat peccata conversis, et oleastrum facit participem pinguedinis olivae? et cuius tanta severitas, quam eius qui naturalibus ramis non pepercit, sed propter infidelitatem fregit illos? (Ibid. XI, 17-24). Sed quisquis vult diligere Deum, et cavere ne offendant, non se arbitretur duobus dominis posse servire, et intentionem cordis sui rectam ab omni duplicitate explicite: ita enim sentiet te Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quaeret illum (SAP. I, 1).

4356 *Ideo, inquit, dico vobis, non habere solitudinem animae vestrae quid edatis, neque corpori vestro quid induatis.* Ne forte, quamvis iam superflua non quaerantur, propter ipsa necessaria cor duplicetur, et ad ipsa conquirenda nostra detorqueatur intentio, cum aliquid quasi misericorditer operamur; id est, ut cum consulere alicui videri volumus, nostrum emolumentum ibi potius, quam illius utilitatem attendamus: et ideo nobis non videamur peccare, quia non superflua, sed necessaria sunt quae consequi volumus. Dominus autem admonet ut meminimus multo amplius nobis Deum dedisse, quod nos fecit et composuit ex anima et corpore, quam est alimentum atque tegumentum, quorum cura nos duplicare cor non vult. *Nonne, inquit, anima plus est quam esca?* Ut tu intelligas eum qui dedit animam, multo facilius escam esse daturum. *Et corpus quam vestimentum, id est, plus est: ut similiter intelligas, eum qui corpus dedit, multo facilius daturum esse vestimentum.*

4357 *Quo loco quaeri solet utrum ad animam cibis iste pertineat, cum anima incorporea sit, iste autem cibis corporeus. Sed animam hoc loco pro ista vita positam noverimus, cuius retinaculum est alimentum istud corporeum. Secundum hanc significationem dictum est et*

iam illud: Qui amat animam suam, perdet illam (IOANN. XII, 25). Quod nisi de hac vita acceperimus, quam oportet pro regno Dei perdere, quod potuisse Martyres claruit, contrarium hoc praeeptum erit illi sententiae qua dictum est: *Quid prodest homini, si totum mundum lucratur, animam autem suam detrimentum faciat?* (MATTH. XVI, 26).

4358 *Respicite, inquit, volatilia caeli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: et Pater vester coelestis pascit illa: nonne vos pluris estis illis?* id est, carius vos valetis. Quia utique rationale animal, sicuti est homo, sublimius ordinatum est in rerum natura, quam irrationabilia, sicut sunt aves. *Quis autem, vestrum curans, inquit, potest adiciere ad staturam suam cubitum unum? Et de vestimento quid solliciti estis?* id est, cuius potestate atque dominatu factum est ut ad hanc staturam corpus vestrum perduceretur, eius providentia etiam vestri potest: non autem vestra cura factum esse ut ad hanc staturam veniret corpus vestrum, ex hoc intelligi potest, quod si curetis, et velitis adiciere unum cubitum huic staturae, non potestis: illi ergo etiam tegendi corporis curam relinquit, cuius videtis cura factum esse ut tantae staturae corpus habeatis.

Dandum autem erat etiam documentum propter vestimentum, sicut datum est propter alimentum. Itaque sequitur, et dicit: *Considerate lilia agri quomodo crescant; non laborant neque nent: dico autem vobis quia nec Salomon in omni gloria sua sic vestitus est ut unum ex his. Si autem foenum agri, quod hodie est et cras in cibum mittitur, Deus sic vestit; quanto magis ergo vos, modicae fidei?* Sed ista documenta non sicut allegoriae discutienda sunt, ut quaeramus quid significant aves caeli, aut

lilia agri; posita sunt enim, ut de rebus minoribus maiora persuaderentur: sicuti illud est de iudice qui nec Deum timebat, nec hominem reverebatur, et tamen saepe interpellanti viduae cessit, ut eius causam consideraret; non propter pietatem aut humanitatem, sed ne taedium pateretur. Non enim ullo modo ille iniustus iudex personam Dei allegorice sustinet: sed tamen quantum Deus, qui bonus est et iustus, curet deprecantes se, hinc conici Dominus voluit, quod nec iniustus homo eos qui illum assiduis precibus tundunt, vel propter taedium devitandum, potest contemnere (LUC. XVIII, 2-8).

Varia de vanitate mortalis vitae.

4353

QUOTIDIE corrumpitur, recte vanitas vanitatum nominatur. Vana sunt omnia, quae in mundo cernuntur, vanus homo, vanae divitiae, vani honores, omnia vana. — Quid haec vanitas? terra manet, quae hominum causa facta est, et ipse homo terrae dominus in pulverem repente dissolvitur. — Vana sunt omnia, et non solum vana, sed et vanitas vanitatum. Vanus est mundus; quoniam eos quos amatores tolerat, morientes minime salvat. — Vani sunt omnes honores saeculi; quia quos magis coram hominibus faciunt, repente solos et ignobiles in morte derelinquunt. Vanae sunt divitiae; quia possessores suos a morte non liberant, sed de abusu gravius damnant. Vana est omnis potestas terrena; quoniam eos quos in sublimitate posuit, in puncto deserens ad inferos transmittit. — Vana sanguinis alti nobilitas; quoniam quos gloriosos coram hominibus facit, morientes escam vermibus concedit. — Vana est parentelae ampla familia; quoniam qui nobilitate generis vivus ab aliis secernitur, mortuus bestis comparatur. — Vanum est quiddam in mundo pretiosum cernitur; quoniam cito valde amittitur. — Cum ergo vana sint omnia, profecto vanus evanescere desiderat, quisquis vanitatem amat (LOAN. TRITH.). — Vere in omnibus, in honoribus, in divitiis, in voluptatibus vanitas est, sicut vanum est somnium, et vana est umbra: umbram equi pro equo tenere, vanitas est: sic transitoria, respectu aeternorum sequi, vanitas est. Hanc vanitatem cognoscent in inferno, qui nolunt salubriter recognoscere in mundo (S. BONAV.). — *O Iesu, miserere mei; dimitte me ut plau-*

gam paululum dolorem mesem, quia perdidit vixit! O Maria, velociter redde me Filio tuo, quia prodige vixit!

FERIA SECUNDA

Homilia S. Augustini Episcopi.
LIB. 2. DE SERM. DOM. IN MONTE, CAP. 16.

NOLITE ergo inquit, solliciti esse, ⁴³⁶⁰ *dicentes: Quid edemus, aut quid bibemus, aut quid vestiamur: haec enim omnia Gentes quaerunt. Scit enim Pater vester quia horum omnium indigetis. Quaerite ergo primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia apponentur vobis.* Hic manifestissime ostendit non haec esse appetenda, tamquam talia bona nostra, ut propter ipsa debeamus bene facere, si quid facimus, sed tamen esse necessaria. Quid enim intersit inter bonum quod appetendum est, et necessarium quod sumendum est, hac sententia declaravit, cum ait: *Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia apponentur vobis.* Regnum ergo et iustitia Dei bonum nostrum est, et hoc appetendum, et ibi finis constituendus, propter quod omnia faciamus quaecumque facimus. Sed quia in hac vita militamus, ut ad illud regnum pervenire possimus, quae vita sine his necessariis agi non potest; *Apponentur vobis haec, inquit, sed vos regnum Dei et iustitiam eius primum quaerite.* Cum enim dixit illud *primum*, significavit quia hoc posterius quaerendum est, non tempore, sed dignitate: illud tamquam bonum nostrum, hoc tamquam necessarium nostrum; necessarium autem propter illud bonum.

Neque enim, verbi gratia, ideo ⁴³⁶¹ debemus evangelizare, ut manducemus; sed ideo manducare, ut evangelizemus: nam

si propterea evangelizamus, ut manducemus, vilius habemus Evangelium quam cibum; et erit iam bonum nostrum in manducando, necessarium autem in evangelizando. Quod etiam Apostolus prohibet, cum dicit licere sibi quidem, et permissum esse a Domino, ut qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant, id est, de Evangelio habeant ea quae huic vitae sunt necessaria: sed tamen se non esse abusum hac potestate. Erant enim multi qui occasionem habere cupiebant acquirendi et vendendi Evangelium, quibus eam volens amputare Apostolus, manibus suis victum suum toleravit (ACT. XX, 34). De his enim alio loco dicit, *Ut amputem occasionem, iis qui quaerunt occasionem* (II COR. XI, 12). Quamquam etiam si, ut ceteri boni apostoli, permissu Domini de Evangelio viveret, non ideo in eo victu constitueret finem evangelizandi, sed magis ipsius victus sui finem in Evangelio collocaret: id est, ut superius dixi, non ideo evangelizaret, ut perveniret ad cibum, et si qua sunt alia necessaria; sed ideo ista sumeret, ut illud impleteret, ne non volens, sed necessitate evangelizaret. Hoc enim improbat, cum dicit: *Nescitis quoniam qui in templo operantur, quae de templo sunt edunt; et qui altari deserviunt, altaris participantur: sic et Dominus ordinavit iis qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere: ego autem nullius horum usus sum.* Hinc ostendit permissum esse, non iussum, alioquin contra praeceptum Domini fecisse tenebatur. Deinde sequitur, et dicit: *Non autem scripsi haec, ut ita fiant in me. Bonum est mihi magis mori, quam gloriam meam quisquam inane faciat.* Hoc dixit, quia iam statuerat, propter quosdam occasionem quaerentes, manibus suis victum transigere. *Si enim evangelizavero, inquit, non est mihi gloria:* id est, si evangelizavero, ut

ista fiant in me, id est, si propterea evangelizavero, ut ad illa perveniam, et finem Evangelii in cibo et potu et vestitu collocavero. Sed quare non est ei gloria? *Necessitas enim, inquit, mihi incumbit;* id est, ut ideo evangelizem, quia unde vivam non habeo, aut ut acquiram temporalem fructum de praedicatione aeternorum: sic enim iam necessitas erit in Evangelio, non voluntas. *Vae enim mihi est, inquit, si non evangelizavero.* Sed quomodo debet evangelizare? Scilicet ut in ipso Evangelio et in regno Dei ponat mercedem: ita enim potest non coactus evangelizare, sed volens. *Si enim volens, inquit, hoc facio, mercedem habeo; si autem incoitus, dispensatio mihi credita est* (I COR. IX, 13-17); id est, si coactus inopia carum rerum, quae temporali vitae sunt necessariae, praedico Evangelium, alii per me habebunt mercedem Evangelii, qui Evangelium ipsum me praedicante diligunt; ego autem non habeo, quia non ipsum Evangelium diligo, sed eius pretium in illis temporalibus constitutum. Quod nefas est fieri, ut non tamquam filius ministraret quisque Evangelium, sed tamquam servus cui dispensatio credita est; ut tamquam alienum erogat, nihil inde ipse accipiat praeter cibaria, quae non de participatione regni, sed ad sustentaculum miserae servitutis dantur extrinsecus. Quamquam alio loco et dispensatorem se dicat. Potest enim et servus in filiorum numerum adoptatus, eam rem in qua cohaereditis sortem meruit, fideliter dispensare participibus suis. Sed nunc ubi ait, *Si autem incoitus, dispensatio mihi credita est;* talem dispensatorem intelligi voluit, qui alienum dispensat, unde ipse nihil accipiat.

Ergo quaecumque res propter aliud ⁴³⁶² aliquid quaeritur, sine dubio inferior est, quam id propter quod quaeritur: et ideo illud primum est propter quod istam rem

quaeris, non ista res quam propter illud quaeris. Quapropter si Evangelium et regnum Dei propter cibum quaerimus, priorem facimus cibum, et posterius regnum Dei; ita ut si non desit cibum, non quaeramus regnum Dei: hoc est primum quaerere cibum, et deinde regnum Dei, id est, hoc priore loco ponere, illud posteriore. Si autem ideo quaeramus cibum, ut habeamus regnum Dei, facimus quod dictum est, *Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia apponentur vobis.*

Varia de tempestiva conversione.

4363 **E**cce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Abiciamus ergo opera tenebrarum, et induamus arma lucis. Sicut in die honeste ambulamus. O anima mea, revertere, revertere ad Dominum Deum tuum: noli timere iugum Domini, quia dulce est et suave. "Grave cernitur omne quod incipit; sed postquam ab his dissuadescere, et ad illa se paulisper assuescere quis coeperit, usus tollit difficultatem, invenitque facile quod impossibile ante putavit", (S. BERNARD.). — O anima mea, exsurge, exsurge a somno; audi Iesum vocantem te; accede ad Iesum ardentissimo salutis et sanctitatis desiderio, et toto corde exclama: Ecce nunc coepi; "nescit mens per torporem veterascere quae studet per desiderium semper inchoare", (S. GREG. MAGNUS.). — Obliviscere omne praeteritum, et quotidie inchoare te patra (S. HIERON.).

4364 Noli tardare, sed totis viribus per viam mandatorum et perfectionis curre, ne donum acceptum amittas; ne Iesus qui te vocat discedat. "Inchoasti aliquid boni? non revocaris per impedimenta inimici, quoniam et ipse inimicus patientia tua destruetur", (In vit. Patr.). — Viriliter age; in bono persevera. "Quod fecisti hactenus, feliciter consumma: sic agens quotidie, quasi semper incipias", (PETR. BLES.). Nam "qui proficere vult, omni die incipere debet", (KEMPIS.). — O Maria, adiuva me: sustine debilitatem pauperissimi servi tui!

FERIA TERTIA

Homilia S. Augustini Episcopi.

LIV. 2. DE SERM. DOM. IN MONTE, CAP. 17.

4365 **Q**UAERENTIBUS enim primum regnum et iustitiam Dei, id est, hoc praepotentibus ceteris rebus, ut propter hoc cetera quaeramus, non debet subesse sollicitudo ne illa desint quae huic vitae propter regnum Dei sunt necessaria. Dixit enim superius, *Scit Pater vester quod horum omnium indigetis.* Et ideo cum dixisset, *Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius*, non dixit, Deinde ista quaerite; quamvis sint necessaria: sed ait, *haec omnia apponentur vobis*, id est consequentur, si illa quaeratis, sine ullo vestro impedimento: ne cum ista quaeritis, illinc avertamini; aut ne duos fines constituatis, ut et regnum Dei propter se appetatis, et ista necessaria; sed haec potius propter illud: ita vobis non deerunt. Quia duobus dominis servire non potestis. Duobus autem dominis servire conatur, qui et regnum Dei pro magno bono, appetit, et haec temporalia. Non poterit autem simplicem habere oculum, et uni Domino Deo servire, nisi quaecumque sunt cetera, si sunt necessaria, propter hoc unum assumat, id est propter regnum Dei. Sicut autem omnes militantes accipiunt annonam et stipendium, sic omnes evangelizantes accipiunt victum et tegumentum. Sed non omnes propter salutem reipublicae militant, sed propter illa quae accipiunt: sic et non omnes propter salutem Ecclesiae ministrant Deo, sed propter haec temporalia, quae tamquam annonam et stipendia consequantur; aut et propter hoc, et propter illud. Sed supra iam dictum est, *Non potestis duobus dominis servire.* Ergo simplici corde tantummodo propter regnum Dei debemus operari bonum ad omnes; non autem in

hac operatione, vel solam, vel cum regno Dei mercedem temporalium cogitare: quorum omnium temporalium nomine crastinum posuit, dicens, *Nolite cogitare de crastino.* Non enim dicitur crastinus dies, nisi in tempore, ubi praeterito succedit futurum. Ergo cum aliquid boni operamur, non temporalia, sed aeterna cogitemus: tunc erit illud bonum et perfectum opus. *Crastinus enim dies*, inquit, *sollicitus erit sibi ipsi*: id est ut cum oportuerit sumas cibum vel potum, vel indumentum, cum ipsa scilicet necessitas urgere coeperit. Aderunt enim haec, quia novit Pater noster quod horum omnium indigeamus. *Sufficit enim*, inquit, *dici malitia sua*: id est, sufficit quod ista sumere urgebit ipsa necessitas. Quam propterea malitiam nominatam arbitror, quia poenalis est nobis: pertinet enim ad hanc fragilitatem et mortalitatem, quam peccando meruimus. Huic ergo poenae temporalis necessitatis noli addere aliquid gravius, ut non solum patiaris harum rerum indigentiam, sed etiam propter hanc explendam milites Deo.

4366 Hoc autem loco vehementer cavendum est, ne forte cum viderimus aliquem servum Dei providere ne ista necessaria desint, vel sibi, vel eis quorum sibi cura commissa est, iudicemus eum contra praecceptum Domini facere, et de crastino esse sollicitum. Nam et ipse Dominus, cui ministrabant Angeli (MATTH. IV, 11), tamen propter exemplum, ne quis postea scandalum pateretur, cum aliquem servorum eius animadvertisset ista necessaria procurare, loculos habere dignatus est cum pecunia, unde usibus necessariis quidquid opus fuisset praerberetur: quorum loculorum custos et fur, sicut scriptum est, Iudas fuit, qui eum tradidit (IOANN. XII, 6). Sicut et apostolus Paulus potest videri de crastino cogitasse, cum dixit: *De collectis autem*

*in sanctos, sicut ordinavi Ecclesiis Galatae, ita et vos facile: secundum unam sabbati unusquisque vestrum apud se ponat thesaurizans, quod ei placuerit, ut non cum venero, tunc collectae fiant. Cum autem advenero, quoscumque probaveritis per epistolas, hos militum perferre gratiam vestram in Ierusalem: quod si dignum fuerit ut et ego eam, mecum ibunt. Veniam autem ad vos, cum Macedoniam transiero; nam Macedoniam pertransibo: apud vos autem forsitan remanebo, vel etiam hiemabo, ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos nunc in transitu videre: spero enim me aliquod temporis manere apud vos, si permiserit Dominus. Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecosten (I Cor. XVI, 1-8). Item in Actibus Apostolorum scriptum est, ea quae ad victum sunt necessaria, procurata esse in futurum propter imminentem famem. Sic enim legimus: *In illis autem diebus descenderunt ab Ierosolymis prophetae Antiochiam, eratque magna exultatio. Congregatis autem nobis, surgens unus ex illis nomine Agabus, significabat per Spiritum, famem magnam futuram in universo mundo, quae et facta est sub Claudio Caesare. Discerunt autem ut quisque abundabat, stauerunt unusquisque eorum in ministerium militum praebysteris habitantibus in Iudaea fratribus, qui et miserunt per manum Barnabae et Sauli (Act. XI, 27-30). Et quod naviganti eidem apostolo Paulo imposita sunt utensilia, quae offerebantur (Ibid. XXVIII, 10), non ad unum tantum diem videtur victus esse procuratus. Et quod idem scribit, *Qui furabatur, iam non furetur; magis autem laboret operans manibus suis bonum, ut habeat unde tribuere cui opus est (Ephes. IV, 28):* male intelligentibus non videtur servare praecceptum Domini, quod ait, *Respicite utilitatem coeli, quoniam non serunt, neque***

metunt, neque congregant in horrea; et, Considerate lilia agri quomodo crescunt; non laborant neque nent; cum istis praecipit ut laborent, operantes manibus suis, ita ut habeant quod etiam aliis possint tribuere. Et quod saepe de seipso dicit, quod manibus suis operatus sit, ne quem gravaret (I THESS. II, 9, et II THESS. III, 8); et de illo scriptum est quod coniunxerit se Aquilae propter artis similitudinem, ut simul operarentur unde victum transigerent (ACT. XVIII, 2, 3): non videtur imitatus aves coeli et lilia agri. His et huiusmodi Scripturarum locis, satis apparet Dominum nostrum non hoc improbare, si quis humano more ista procuret; sed si quis propter ista Deo militet, ut in operibus suis non regnum Dei, sed istorum acquisitionem intueatur.

4367 Ad hanc ergo regulam hoc totum praeceptum redigitur, ut etiam in istorum provisione regnum Dei cogitemus, in militia vero regni Dei ista non cogitemus. Ita enim etiamsi aliquando defuerint, quod plerumque propter exercitationem nostram Deus sinit, non solum non debilitant propositum nostrum, sed etiam examinatum probatumque confirmant. *Gloriamur enim, inq̄uit, in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio autem spem, spes vero non confundit; quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.* (ROM. V, 3-5). In commemoratione autem tribulationum ac laborum suorum idem apostolus non tantum in carceribus et naufragiis, atque huiusmodi multis molestiis, sed etiam in fame et siti, in frigore et nuditate se laborasse commemorat (II COR. XI, 23-27). Quod cum legimus, non aestimemus Domini promissa titubasse, ut famem ac sitim et nuditatem pateretur Apostolus,

quaerens regnum et iustitiam Dei, cum dictum sit nobis, *Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia apponentur vobis*: quandoquidem ista sicut adiutoria novit ille medicus, cui semel nos totos commisimus, et a quo habemus promissionem vitae praesentis et futurae, quando apponat, quando detrahat, sicut nobis iudicat expedire; quos et consolandos et exercendos in hac vita, et post hanc vitam in perpetua requie stabiendos atque firmandos gubernat, ac dirigit. Non enim et homo, cum plerumque iumento suo cibaria detrahit, deserit illud cura sua, ac non potius curando haec facit.

Varia de tempestiva conversione.

4368 **S**i infausta est et periculosa nimis quae libet pietas et procastinatio in opere perfectionis; infaustissima est et periculis aeternis plena negligentia peccatoris in negotio conversionis. Quapropter, o peccator, miserime mancipium satanae, audi Spiritum sanctum tibi misericorditer dicentem: "Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictae disperdet te." (ECC. V, 8). — Timeat qui divinae misericordiae vocibus surdus permanet, audiatque Patrem misericordiarum dicentem: "Vocavi, et renuistis: extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret. Desperxistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis id quod timebatis adveniret." (PSALM. I, 24). — O infelix peccator, "ne imple agas multum... ne moriaris in tempore non tuo." (ECC. VII, 18). — Et memento quod "iusto Dei iudicio fit, ut quia cum potest homo converti, et non vult, cum vult, forte converti non possit." (IHXOC. I). — *O Maria, Divini Pastoris Mater, miserere mei, defende me, redde me Filio tuo!*

FERIA QUARTA

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.
IN MATTH. CAP. 6.

4369 **N**emo potest duobus dominis servire, usque, *Et alterum contemnet*. Videlicet diabolus odit, qui

Deum diligit. Nullius enim scientia Deum odisse ferre potest, et ideo eum qui non timet, contemnit dum eius mandata non custodit.

4370 *Non potestis Deo servire et mammonae*. Audiat hoc avarus, et studeat divitiis, quae mammonae Syriaco nuncupantur sermone, magis ut dominus distribuere, quam ut servus custodire.

4371 *Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animae vestrae, et reliqua*. Quod ait, *Ideo dico vobis*, ad superiora respicit, ne temporalium sollicitudine vincamini cum divitiis huius saeculi thesaurizare. De carnali autem cibo et vestimento nos non debere esse sollicitos accipiamus, de spiritali autem cibo et vestimento semper solliciti esse debemus.

4372 *Nonne anima plus est quam esca, et corpus plusquam vestimentum*. Admonet ergo in hac sententia, ut meminerimus multo amplius nobis Deum dedisse, qui nos fecit et composuit, quam quodvis alimentum et tegumentum. Quo loco quaeri solet, utrum iste cibus corporeus ad animam pertineat, cum sit ipsa incorporea, an non. Sed animam hoc loco pro ista vita positam noverimus, cuius retinaculum est alimentum istud corporeum.

4373 *Respicite volatilia coeli, usque, Et pater vester pascit illa*. Id est, si volatilia quorum mortalis est anima, Dei aluntur providentia; quanto magis homines, quibus aeternitas promittitur.

4374 *Nome vos plures estis illis*. Hoc est, carius valetis, quam irrationabilia, sicuti sunt aves.

4375 *Quis autem vestrum cogitans potest adiacere ad staturam suam cubitum unum, et de vestimento quid solliciti estis*. Ac si dicat: illi ergo relinquitur cura tegendi corporis, cuius cura factum esse videtis, ut tantae staturae corpus habeatis.

4376 *Considerate lilia agri, et reliqua*. Ista vero documenta de avibus et liliis non allegorice ponuntur, sed ut de rebus minoribus maiora persuaderentur.

4377 *Dico autem vobis quod nec Salomon, et reliqua*. Revera quod sericum, quae purpura regum potest floribus comparari, quid ita rubet ut rosa, quid ita candet ut lilium, quod magis est oculorum, quam sermonis iudicium.

4378 *Si autem foenum agri, quod hodie est, et cras in cibum mittitur, Deus sic vestit, et reliqua*. Cras pro futuro ponitur tempore. Et est sensus. Si quae cito decidua concremantur igne, artifex omnium tam venusta ornat specie: quanto magis vos procurabit in necessariis, qui ad aeternam haereditatem pertinentis.

4379 *Nolite solliciti esse, dicentes quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur*. Notandum quod non ait, *Nolite quaerere cibum, etc.* Sed *quid, inquit, manducetis, et reliqua*. Ubi mihi videntur argui, qui sprete communione lautiora vel austeriora sibi alimenta vel indumenta requirunt pro his cum quibus vitam deunt.

4380 *Haec omnia gentes inquirunt*. Scilicet quibus cura est non futurorum, sed comparati sunt iumentis insipientibus, et similes facti sunt illis.

4381 *Scit enim pater vester, usque, Et haec omnia adicientur vobis*. Quaerite regnum Dei, quod est bonum appetendum, et necessaria sine quibus haec vita non potest peragi. Non dixit nobis dari, sed adici: quia nobis in intentione aeterni-

tas, in usu vero debet esse temporalitas: illud tamquam bonum, hoc tamquam necessarium.

Varia de tempestiva conversione.

438a **C**ONVERTERE ad Dominum Deum tuum, et ne differas poenitentiae diem. "Nihil aliud clamat dilatio quam ista: Regnum in me tenet peccatum, postes regnabit quoque aliquando Christus; Exhibebo membra mea arma iustitiae ad iniquitatem, deinde exhibebo etiam ea arma Deo. Sic nimirum Cain quoque sacrificium offerebat, nempe prima ac praestantiora usui suo, ac voluptati: secunda ac deteriora Creatori ac donatori Deo," (S. BAST.). — Sed multis, inquis, dedit Deus privilegium, ut in ultima senectute confiterentur. Quid igitur? Numquid et tibi dabit? Fortasse dabit, inquis: cur dicis, fortasse? Contingit aliquando; sed cogita, quod de anima deliberas (S. Cypriano). — Unde "non demoreris in errore impiorum: ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil, perit confessio. Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis, et laudabis Deum, et gloriaris in miserationibus illius" (ECCLES. XVII, 26). Vade ergo ad Iesum, vade ad Salvatorem tuum; surge statim; hic et nunc et absque mora exi a via peccatorum: et memento quod "periculosum est, et interitui vicinum, ad mortem protrahere poenitentiae remedium," (S. BONAV.). — *O Mater poenitentium, converti me!*

FERIA QUINTA

Homilia S. Thomae Aquinatis.
IN MATH. CAP. 6.

438b **N**emo potest duobus dominis servire, etc. Quia dixerat quod desaurizatio distrahit a Deo, ideo fugienda dicitur, quia non solum distrahit, sed alienat a Deo, quia nemo potest duobus dominis servire. Servus est qui ipsum quod est, alterius est; sed impossibile est quod animus feratur ad duos fines simul et semel (dico contrarios et dissentientes). Item nota quod quidam dominantur, ut subditi dirigan-

tur; quidam autem, ut timeantur. Dominus et divitiae sunt contrarii domini; ideo non potest Deo servire et mammonae.

Sed nota quod aliud est habere divitias ut dominus, aliud ut servus: habet enim ut dominus, qui bene utitur illis, et inde facit fructum; sed ille est servus divitiarum, qui fructum inde non accipit; Eccli. v, 12: *Est aliud malum quod vidi sub sole: divitiae conservatae in malum domini sui.* Omne autem in quo quis ponit finem suum, Deus suus est. Unde qui ponit finem suum in divitiis, Deus suus est, sicut dicitur de illis quorum Deus venter est, Philipp. III, 19.

438c *Non potestis Deo servire et mammonae,* Per mammonam potest intelligi diabolus, qui praest divitiis, et quasi Deus suus est; non quia possit dare, sed quia nititur divitiis homines decipere. Unde sicut est quidam spiritus fornicationis, sic est spiritus divitiarum. Aliter exponit Augustinus: *Nemo potest*, etc., scilicet contrariis. Sed Deus et diabolus contrarii sunt. *Quae conventio Christi ad Belial?* II ad Cor. VI, 15, et in lib. III Reg. XVIII, 21: *Quid claudicatis in duas partes?* Et sequitur, *Aut unum sustinebit*, idest diabolus. Et non dicit, Diliget, quia diabolus naturaliter diligi non potest. Deus naturaliter diligitur; diabolus vero sustinetur, sicut ponit exemplum Augustinus: Si aliquis cupit ancillam alicuius, servit ei amore ancillae, non ipsius: unde sustinet servitium domini propter ancillam; sic aliquis sustinet servitium diaboli propter divitias.

Varia de tempestiva conversione.

438d **O** infelix peccator, fuge, fuge a faucibus leonis rugientis; revertere ad domum Patris tui. "Ne temetipsum decipias, ne ulterius differas, ne salutis tuae remedium de die in diem procrastin-

nando, animam tuam seducas; sed intra cito, dum licet in portum conversionis, ne te tardantem repentinum opprimat casus, ne te inopinatae mortis absorbeat fluctus, et aestuantis gehennae deglutiat barathrum," (S. PATR. DAM.). — Vae tibi, si tardaveris; vae tibi, si fugis pium Iesum quaerentem te, ut salvet te. Audi quod Dominus respondet insensatis peccatoribus, qui tempestive converti recusant: "Tunc invocabunt me, et non exaudiam; mane consurgent, et non invenient me: eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem Domini non susceperint, nec acceperint consilio meo, et detraxerint universae correptioni meae," (PSALM. I, 28).

FERIA SEXTA

Homilia S. Thomae Aquinatis
IN MATH. CAP. 6.

438e **L**TEM posset aliquis dicere: Non pono finem in divitiis superfluis, sed necessariis. Et hoc prohibet Dominus dicens: *Ideo dico: Ne solliciti sitis animae vestrae*, etc.; non quia anima manducet, sed quia homini convenit, anima existente in eo. Vel *animae*, idest vitae animae. Et destruitur hic error Euticharum, qui dicebant quod viri apostolici non debebant laborare. Sed hos reprehendit Paulus dicens II Thessal. III, 10: *Qui non vult laborare, non manducet.* Secundum ergo Apostolum omnes tenentur.

438f Sed quaero, aut est consilium, aut praeceptum. Si praeceptum, ergo omnes tenentur; si consilium, constat quod non omnes, quia ad consilia non tenentur nisi homines perfecti.

438g Dico quod aliquid est praeceptum propter se, aliquid propter aliud: ut cum aliquis cepit crucem ut eat ultra mare, quod eat ultra mare tenetur, sed non potest ire nisi quaerat navem: unde quaerere navem est ei necessarium. Sic omnes tenentur ad conservandum vitam, ideo tenentur ad omnia quae faciunt ad istum finem; unde tenetur quilibet qui

non habet unde conservet vitam, laborare ut conservet.

439a **Q**uid ergo dicit, *Nolite solliciti esse?* etc. Dicendum quod sollicitudo nominat providentiam cum studio; studium autem est vehemens applicatio animi. In ista autem vehementi applicatione potest esse peccatum, quando scilicet ponit animum ibi ut ad finem; et sic non debemus solliciti esse. Et ideo habetur Prov. II, 7: *Expectatio sollicitorum peribit.* Item potest esse quod mens intendat ad superflua acquirenda: et sic prohibetur, ut habetur Eccli. II, 1: *Dixi ego in corde: Vadam, et assumam divitias.* Item sollicitudo potest esse, quia animus nimis sollicitatur ad temporalia acquirenda et necessaria: et de hoc habetur I ad Corint. II. Item quidam solliciti sunt cum quodam timore et desperatione, quia timent sibi deficere; et haec sollicitudo prohibetur.

439b **S**equitur: *Nomme anima plus est quam esca?* Docuit vitare sollicitudinem etiam necessariorum. Ponit rationes. Et primo talem: qui dedit maiora, dabit minora; sed Deus dedit animam et corpus; ergo qui dedit haec, servabit ea. *Respicite volatilia coeli*, etc. Est haec alia ratio. Qui providet minoribus, providebit maioribus; sed Deus providet brutis; ergo, etc. Primo deducit in cibo; secundo in vestimento. Docet ergo vitare sollicitudinem dicens, *Respicite*, idest considerate, *volatilia coeli*, quia ex his est sapientia; unde Job cap. XII, 7: *Interroga iumenta, et docebunt.* Unde cum non habeant operationem ad acquirendum panem, attamen, etc. Et tria dicit quoad tria quae requiruntur, scilicet serere, metere et congregare. Et quantum ad hoc tria dicit, *Non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, et lamina Patris vestes celestis pascit illa.* Et dicit, *Vester*, non illorum, quia proprie pater est rationa-

lis creaturæ. *Pascit ea*, de quo in Psalmo cxlvi, 9: *Qui dat iumentis escam ipsorum*, etc. *Nomine vos magis plaris estis illis?* id est maioris valoris? Homo enim omnibus præponitur, ut habetur Gen. 1, 26; *Faciamus hominem*, etc.; et sequitur, *ut præsit piscibus maris, et volatilibus coeli*. Et non est intelligendum quin apostolici viri non congregent, sed est intelligendum, quod Deus in congregatione a tribulatione liberat iustos, ut Danielem liberavit de lacu leonum, et tres pueros de fornace. Et non dico, quod existentes in tribulatione non debeant facere ut eruantur, quia præcepit Dominus ut ex una civitate fugerent in aliam; sed est intelligendum, quod si faciunt isti quod in se est, quod liberabit eos Dominus. Et ista exempla inducuntur ad sciendum quod Dominus habeat providentiam de omnibus, et dat unicuique secundum modum suum: avibus enim dedit quomodo necessaria acquirerent: dedit enim eis naturalem instinctum quo moverentur ad inquirendum unde viverent; ideo non debemus esse nos nimis solliciti. *Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum?* Hic probat experimento, quod sicut providet avibus, ita et nobis: quaedam enim est pars animæ quæ subiacet rationi, ut motiva et sensitiva: quaedam quæ non, ut augmentativa et nutritiva; et in his convenit homo cum brutis; et sicut providet brutis in augmento et nutrimento, sic et hominibus. Unde augmentum non est nobis ex nobis, sed ex Deo: unde de providentia Dei non debetis desperare.

4392 *Considerate lilia agri*, etc. Instruit nos de cibo, modo de vestimento: unde *Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti sumus* (I ad Tim. vi, 8). Dicit ergo, *Considerate lilia agri*. Consideratio creaturarum debet esse ad laudem Dei; Psal.

cxlii, vers. 5: *Meditabor in omnibus operibus tuis*, etc. *Non laborant, neque nent*; ad vestimentum enim requiritur et opus virorum, et mulierum. Ideo ad amovendum opus virorum dicit, *Non laborant*, ad excludendum opus mulierum dicit, *Neque nent*. *Dico enim quod neque Salomon in omni gloria sua cooperatus est sicut unum ex istis*: quia etsi ars imitetur naturam, non tamen consequitur. Unde numquam ars faceret colores ita puros, sicut in natura fiunt in floribus. Et dicit, *In gloria*, quia inter notos apud Iudæos Salomon gloriosior fuit; et tamen vestimentum non potuit ita adaptari ei sicut lilio. Item dicit Chrysostomus, quod liliū habet ista sine sollicitudine; Salomon autem saltem oportuit præcipere. Hieronymus retorquet ad resurrectionem, quia per lilia angeli; et sicut angeli non indigent vestimento, sic in resurrectione, qui reformabit corpus, providebit de vestimento. *Si enim foenum agri*, etc. Hic commutat liliū in foenum, et argumentatur, quia si minoribus providet, providebit et nobis, qui potiores sumus quoad dignitatem substantiæ, quia nos super ista sumus. Item quoad durationem, quia nos æterni quoad animam, istud vero *hodie est, et cras in clibanum mittitur*, etc. Is. cap. xl, 7: *Exsiccatum est foenum, et cecidit flos*. Item quoad finem: quia homo est propter beatitudinem, foenum vero propter usum hominis; Psal. cxlvi, 8: *Qui producit in montibus foenum et herbam servituti hominum*, etc. Et ad vilium usum, scilicet ut in clibanum mittatur quoad aliquas terras, ubi fit ignis de stipulis. Et sic hoc *sic vestit*, id est dat necessarium ornatum, *quanto magis vos modice fidei?* Vel sic ut per foenum intelligantur infideles. Si ergo infidelibus, qui parati sunt ad clibanum ignis, multo magis electis.

Varia de tempestiva conversione.

4393 **A**UDI, peccator ingrato et praesumptuose, audi S. Augustinum dicentem: " Mansuetus Dominus, longanimis Dominus, misericors Dominus; sed et iustus Dominus, et verax Dominus; largitur tibi spatium correctionis, sed tu plus amas dilationem quam emendationem. — Semper exspectas, et de misericordia Dei tibi plurimum polliceris, quasi ille qui tibi per patientiam promisit indulgentiam, promiserit tibi etiam prolixiorē vitam. — O Maria, miserere mei, et ora pro me, ut verus servus Iesu Salvadoris mei sine mora efficiar!"

SABBATO

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN MATTH. CAP. 6.

4394 **N**OLITE ergo solliciti esse etc. Hic concludit de utraque; et debes exponere sollicitudinem quatuor modis, ut superius dictum est. Vel sic. Si vivis in aliqua societate, non sis sollicitus de cibo ampliori, vel vestimentis amplioribus, immo esto in eis quasi unus ex eis. *Haec enim omnia gentes inquirunt*, quia ibi ponunt finem, quia credunt in eis esse beatitudinem. Et si hoc non credant, ponunt ibi magnam sollicitudinem, quia non credunt providentiam divinam. Et quia in ordinatione ad finem duo requiruntur, scilicet scientia et voluntas, dicit: *Scilicet enim Pater vester quia his omnibus indigetis*. Unde scit, quia Deus: item quia pater, vult. Quid ergo facietis? Dicit tria. *Primum quaerite regnum Dei*, tamquam finem, quia regnum est beatitudo. Regnum dicitur a regendo: tunc enim homo regitur, quando voluntati regentis subditur; hoc autem erit in coelo; unde Luc. xiv, 15: *Beatus qui manducat panem in regno Dei*. Item iustitia perducit ad regnum; Prov. viii, vers. 20: *In viis iustitiae ambulo, in medio sententiarum iudicii, ut ditem diligentes me, et thesaurorum eorum repleam*, etc. Et ideo dicit, *Et iustitiam eius*. Et dicit eius, et non hominis, quia per iustitiam pro-

prium nullus potest venire ad regnum. Tertio dicit, *Et haec omnia adiciuntur vobis*, quasi, ultra forum haec adiciuntur; Prov. x, 13: *Non affliget Dominus fame animam iusti*. Non ergo debemus haec temporalia quaerere; et hoc verum est tamquam finem, aut mercedem. Unde non debemus evangelizare ut comedamus, sed potius e converso.

Sed contra hoc obiicit Augustinus de 4395 Paulo, quia dicit (II Cor. xi, 27): *In fame, et siti, et multate laboravi*. Et respondet quod sicut medicus aliquando abstrahit cibum et potum infirmo, ut curet eum, sic Dominus, qui habet providere, permittit hominem pati, vel ut curetur, si curanda sunt aliqua, vel ut alii exemplum recipiant.

Varia de tempestiva conversione.

4396 **O** duræ cervicis peccator, si Deus per correctionem vocat te, lauda misericordiam eius, et responde vocanti. " Nam nunc minis, nunc plagis, nunc revelationibus quosdam concitit, ut qui voluntate converti despicitur, commoti terroribus convertantur. Plerique ex sola mentis devotione convertuntur ad Deum, nonnulli vero coacti plagis convertuntur, qui ex devotione non convertebantur. Multis modis terret Deus homines, ut vel sero convertantur, atque exinde magis erubescant quod tam diu expectati sunt ut redirent. " (S. ISID. HISP.). — Proice ergo te ad pedes benignissimi Domini ac Patris tui; recogita annos tuos in amaritudine et dolore animæ tuæ.

4397 **O** peccator, revertere ad Deum tuum, et statim offer Deo tuo saltem residuum annorum tuorum; noli ad maiorem ætatem, noli ad senectutem conversionem tuam differre. Nam " odibile est apud Deum, quando homo sub fiducia poenitentiae in senectute reservata, liberius peccat. " (S. EUSEB. EMISS.). — Quare differs vocantem te, certus de mercede, incertus de die? vide ne forte quod tibi ille daturus est promittendo, tu tibi auferas differendo (S. AUGUST.). — Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit (Ecc. ix, 12). — O Maria, eripe me a laqueis iniquitatis!

DOMINICA XV. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM.
LUC. VII, 11-16.

In illo tempore: Ibat Iesus in civitatem, quae vocatur Nain: et ibat cum eo discipuli eius, et turba copiosa.

12. Cum autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suae: et haec vidua erat: et turba civitatis multa cum illa.

13. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere.

14. Et accessit et tetigit loculum. Illi autem, qui portabant, steterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico, surge.

15. Et resedit qui erat mortuus, et coepit loqui. Et dedit illum matri suae.

16. Accepit autem omnes timor: et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis: et quia Deus visitavit plebem suam.

Homilia S. Augustini Episcopi.

SERMO 98.

4368

MIRACULA Domini nostri et Salvatoris Christi Iesu, omnes quidem audientes et credentes movent: sed alios atque alios aliter et aliter. Quidam enim corporalia eius miracula stupentes, maiora intueri non norunt: quidam vero ea quae gesta audiunt in corporibus, nunc amplius in animis admirantur. Dicit ipse Dominus, *Sicut enim Pater suscitavit mortuos, et vivificavit; sic et Filius quos vult, vivificavit* (IOANN. V, 21). Non utique alios Filius, alios Pater; sed eosdem Pater et Filius: quia omnia Pater per Filium. Nemo ergo dubitet qui christianus est, etiam nunc mortuos suscitari. Sed omnis homo habet oculos, quibus videre potest mortuos resurgere ita, ut resurrexit filius huius viduae, qui modo ex Evangelio recitatus est: unde autem videant homines resurgere mortuos in corde, non omnes habent, nisi qui iam resurrexerunt in corde. Amplius est resuscitare semper victurum, quam suscitare iterum moriturum.

4399

De iuvene ille resuscitato gavisa est mater vidua: de hominibus in spiritu quo-

tidie suscitatis gaudet mater Ecclesiae. Ille quidem mortuus erat corpore: illi autem mente. Illius mors visibilis visibiliter plangebatur: illorum mors invisibilis nec quaerebatur, nec videbatur. Quaesivit ille qui noverat mortuos: ille solus noverat mortuos, qui poterat facere vivos. Nisi enim ad mortuos suscitandos Dominus venisset, non Apostolus diceret: *Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus* (EPHES. V, 14). Dormientem audis, cum dicit, *Surge, qui dormis*: sed mortuum intellige, cum audis, *Et exsurge a mortuis*. Dicti sunt saepe dormientes et mortui visibiliter. Et plane omnes, ei qui potest excitare, dormiunt. Mortuus enim tibi mortuus est qui quantumlibet pulses, quantumlibet vellices, quantumlibet lanies, non expergitur. Christo autem ille dormiebat, cui dictum est, *Surge*; et continuo surrexit. Nemo tam facile excitat in lecto, quam facile Christus in sepulchro.

4400

Tres autem mortuos invenimus a Domino resuscitados visibiliter, millia invisibiliter. Quot autem mortuos visibiliter suscitaverit, quis novit? Non enim omnia quae fecit scripta sunt: Ioannes hoc dicit, *Mulla alia fecit Iesus, quae si scripta essent, arbitror totum mundum non posse libros capere* (IOANN. XXI, 25). Multi ergo sunt alii sine dubio suscitati: sed non frustra tres commemorati. Dominus enim noster Iesus Christus ea quae faciebat corporaliter, etiam spiritualiter volebat intelligi. Neque enim tantum miracula propter miracula faciebat: sed ut illa quae faciebat, mira essent videntibus, vera essent intelligentibus. Quemadmodum qui videt litteras in codice optime scripto, et non novit legere, laudat quidem antiquarii manum admirans apicum pulchritudinem; sed quid sibi velint, quid indicent illi apices nescit; et est oculis laudator, mente non cognitor: alius au-

tem et laudat artificium, et capit intellectum; ille utique qui non solum videre quod commune est omnibus potest, sed etiam legere; quod qui non didicit, non potest. Ita qui viderunt Christi miracula, et non intellexerunt quid sibi vellent, et quid intelligentibus quodam modo inuenerunt, mirati sunt tantum quia facta sunt: alii vero et facta mirati, et intellecta assecuti. Tales nos in schola Christi esse debemus. Qui enim dicit Christum propterea tantum fecisse miracula, ut non essent nisi miracula, potest illum dicere etiam nescire quod non esset tempus pomorum, quando ficus quaevis in arbore. Non enim erat illius pomi tempus, sicut Evangelista testatur: et tamen esuriens poma quaevis in arbore. Christus nesciebat, quod rusticus sciebat? Quod noverat arboris cultor, non noverat arboris creator? Cum ergo esuriens poma quaevis in arbore, significavit se aliquid esurire, et aliquid aliud quaerere: et arborem illam sine fructu foliis plenam reperit, et maledixit; et aruit. Quid arbor fecerat fructum non afferendo? (MATTH. XXI, 18, 19, et MARC. XI, 13). Quae culpa arboris infecunditas? Sed sunt qui fructum voluntate dare non possunt. Illorum est culpa sterilitas, quorum fecunditas est voluntas. Erant ergo Iudaei habentes verba Legis et facta non habentes, pleni foliis et fructus non ferentes. Hoc dixi, ut persuaderem Dominum nostrum Iesum Christum ideo miracula fecisse, ut aliquid illis miraculis significaret, ut excepto eo quod mira et magna et divina erant, aliquid inde etiam disceremus.

4401

Videamus ergo quid nos discere voluit in tribus mortuis, quos suscitavit. Resuscitavit filiam mortuam Archisynagogi, ad quam aegrotantem petebatur, ut eam de aegritudine liberaret. Et cum pergit, mortua nuntiatur; et quasi iam

frustra fatigaretur, renuntiatum est patri eius: *Puella mortua est, quid adhuc fatigas Magistrum?* Ille autem perrexit, et ait patri puellae: *Noli timere, tantummodo crede. Venit ad domum, et invenit iam obsequia funeri debita praeparata: et dicit illis: Nolite flere, non enim est mortua puella, sed dormit.* Verum dixit: dormiebat, sed illi a quo poterat excitari. Hanc excitans, reddidit vivam parentibus (MARC. V, 22-23). Excitavit et hunc iuvenem viduae filium, de quo nunc admoniti sumus, ut hinc ista quae ipse largiri dignatur, cum vestra Charitate loqueremur. Modo audistis quomodo excitatus est. Appropinquaret Dominus civitati; et ecce efferebatur mortuus iam extra portam. Misericordia commotus, quod flebat mater vidua et destituta unico filio, fecit quod audistis, dicens: *Adolescens, tibi dico, surge.* Surrexit ille mortuus, coepit loqui; et reddidit illum matri suae. Excitavit et Lazarum de sepulchro. Et ibi cum aegrotantem scirent discipuli cum quibus loquebatur (diligebat autem illum): *Lazarus, inquit, amicus noster dormit.* Illi putantes aegri somnum salubrem: *Si dormit, inquit, Domine, salvus est.* Et ille: *Dico vobis, apertus iam loquens, Lazarus amicus noster mortuus est* (IOANN. XI, 11, 44). Utrumque verum dicens: Mortuus est vobis, dormit mihi.

4402

Ista tria genera mortuorum, sunt tria genera peccatorum, quos hodieque suscitavit Christus. Illa enim mortua filia Archisynagogi intus erat in domo, nondum erat de secretis parietibus elata in publicum. Ibi intus suscitata est, viva parentibus reddita. Iste autem iam quidem non in domo, sed tamen nondum in sepulchro, parietibus elatus erat, terrae mandatus non erat. Qui suscitavit mortuam nondum elatam, suscitavit mortuum iam elatum, nondum sepultum. Tertium